

29.08.2016

POL-2016-8282

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Poliisihallituksen lausunto oikeusministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi; vaikutusvallan kauppa ja oikeushenkilön rangaistusvastuu törkeässä kirjanpitorikoksessa

Poliisi pitää tärkeänä, että vaikutusvallan kauppaamisrikosta koskeva hallituksen esitysluonnos on etenemässä eduskunnan käsittelyyn, ja pitää tekemuodon rangaistavaksi säätämistä sekä varaumasta luopumista kannatettavana. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan vaikutusvallan väärinkäytön ja kauppaamisen kriminalisoinnilla olisi tärkeä rooli erityisesti rajat ylittävän korruptiorikollisuuden torjunnassa.

Vaikutusvallan kauppaamisrikosta koskeva rangaistussäännös

Poliisin näkökulmasta on tärkeää, että uusi kolmiasiansuhteeseen liittyvä kriminalisointi olisi sekä sanamuodoltaan että perusteluiltaan selkeä. Näin se parhaiten toteuttaisi myös kriminalisoinnin rikoksia ennalta ehkäisevää tehtävää. Korruptiorikoksiin viittaavien vihjeiden ja ilmoitusten esiselvittely on poliisille varsin työlästä ja selkeät säännökset helpottavat esitutkinnan edellytysten arviointia.

Esitetty muotoilu on onnistunut sekä otsikoinniltaan että rakenteeltaan, jossa tekemuodot on yhdistetty samaan säännökseen määritelmäsäännöksen kera. Esitetty muotoilu sisältää useita rangaistavan käytöksen alaa rajoittavia elementtejä, jotka pääsääntöisesti vastaavat hyvin laillisuus- ja tarkkarajaisuusperiaatteiden vaatimuksiin. On hyvä, että tekemuodoksi riittäisi abstraktin vaaran aiheuttaminen päätöksenteolle.

Yhden edellytyksen osalta esitämme huolen siitä, että ehdotettu tunnusmerkistö voi aiheuttaa uusia ylitsepääsemättömiä näyttöongelmia. Yleissopimuksen kriminalisointivelvoitteessa mainitaan "perusteeton etu" lupaamisen, tarjoamisen tai antamisen kohteena. Esitysluonnoksessa tämä on muotoiltu niin, että epäasiallisesta vaikuttamisesta palkkioksi tuleva etu olisi "oikeudeton" samalla kun sen vuoksi vaikutettaisiin epäasiallisesti. Lisäksi "oikeudeton"-määre on epäasiallista vaikuttamista kuvaavan määritelmäsäännöksen olennainen osa 1, 3 ja 4 kohdissa tarkoitetuissa tapauksissa ja 2 kohdassa "perusteettomuus" sisältyy virkavelvollisuuksien rikkomiseen. Perustelujen sivulla 31 asiaa on pohdittu lyhyesti ja sivulla 59 oikeudettomuutta kuvataan: "etu olisi oikeudeton silloin, kun siihen ei olisi oikeusjärjestykseen perustuvaa oikeutta". Poliisihallituksen näkemyksen mukaan yleissopimuksen velvoite "perusteettoman" edun tarjoamisesta tulisi kateuksi jo määritelmäsäännökseen kirjattujen epäasiallista vaikuttamista kuvaavien tilanteiden kautta, ja näin ollen edulle ei tunnusmerkistössä tulisi

asettaa yleissopimukseen nähden ylimääräisiä rajoitteita, jotta tunnusmerkistöä kyettäisiin soveltamaan eikä siitä muotoiltaisi liian tiukkaa. Edun tulisi olla 1 ja 2 momentin tunnusmerkistöissä neutraali, kuten lahjuksen antamisessa (RL 16:14-15), ja edun "perusteettomuus" muodostuu määritelmäsäännöksessä täsmennetystä epäasiallisesta vaikuttamisesta. Samoin kuin ilmaisu "väittää tai vahvistaa" (s. 31) jätetään luonnottomana pois esityksestä, voidaan yleissopimuksen edellytykset täyttävä tunnusmerkistö rakentaa tavalla, jossa "perusteettomuutta" ei liitetä välittömästi edun yhteyteen vaan määritelmäsäännökseen. Tältä osin oikeusministeriön tulisi siis vielä muotoilla säännöksen sanamuotoja.

Esitysluonnoksessa on useita selkeitä esimerkkejä, jotka tulisivat helpottamaan esitutinnan edellytysten arviointia, jos kriminalisointi toteutuu, mutta joiltain osin esimerkkejä olisi hyvä kirjata lisää. Perusteluissa olisi hyvä täsmentää, koskeeko päätöksentekoon vaikuttaminen myös esittelijän päätöksentekoa ja jos, missä tilanteissa. Lisäksi jokseenkin epäselväksi jää, voisiko vaikutusvaltaa omaava virkamies olla muu kuin "merkittävässä" asemassa oleva (s. 55). Kotimaisessa hallinnossa statukseltaan "vaatimatonkin" virkamies voi olla jossain tietyssä tilanteessa merkittävä. Olennaista olisi myös täsmentää perusteluja siltä osin, millä tavalla yhteiskunnallisia suhteita etujärjestöjen edustajien tai työntekijöiden osalta arvioidaan.

Törkeä kirjanpitorikos

Poliisihallitus pitää tarpeellisena ja hyvin perusteltuna ehdotusta oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamisesta törkeään kirjanpitorikokseen. Ehdotettu sääntelytapa on johdonmukainen ja selkeä.

Poliisiylijohtaja

Seppo Kolehmainen

Ylitarkastaja

Jenni Juslén

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Aspo-asianhallintajärjestelmässä. Poliisihallitus 29.08.2016 klo 09.32. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

-

Jakelu

Oikeusministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus/Esikunta
Poliisihallitus/Niina Uskali
SM/PO Juha Paukkunen
KRP/Erkki Rossi